

Kliiniline psühholoogia ja tõenduspõhine psühhoteraapia

Katri-Evelin Kalas

kliiniline psühholoog, psühhoterapeut
Psühhiaatria ja Psühhoteraapia Keskus SENSUS

Eesti Psühholoogide Liidu kliinilise psühholoogia
erialasektsiooni juhataja
Eesti Kognitiivse ja Käitumisteraapia Assotsiatsiooni president

Konverents "*Toetades teadlikke valikuid*"
7. juunil 2013

Kes on kliiniline psühholoog?

- Spetsialist, kellel on kliinilise psühholoogi kutsetunnistus
  - 1.06.2013 seisuga on Eestis 99 kutsetunnistusega kliinilist psühholoogi
  - Aastast 2004 olemas kutsete andmise süsteem
  - Kutse andjaks on Eesti Psühholoogide Liit, kutseregistrit peab ja kutsetunnistusi väljastab riiklik institutsioon – Kutsekoda
-

Kes on kliiniline psühholoog? (järg)

- Eraldi on välja toodud kliiniliste- ja koolipsühholoogide kutseenõuded
  - Kliinilistele psühholoogidele antakse lisa-spetsialiseerumise korras ka neuropsühholoogi, lapsepsühholoogi ning psühhoterapeudi, kohtu- ja korrektsioonipsühholoogi tunnistusi, mis eeldavad spetsiaalse väljaõppe olemasolu ning pidevat enesetäiendamist mainitud valdkonnas
  - Kutsestandard ja kutset omavate psühholoogide nimed on olemas Kutsekoja kodulehel
-

Kus ja millega kliinilised psühholoogid tegelevad?

- Töötavad haiglates ja polikliinikutes ning erapraksistes, kas iseseisvalt või ravimeeskonna liikmena koos psühhiaatri, neuroloogi, perearsti või mõne teise eriarstiga
  - Tegelevad psühholoogiliste probleemide, psüühika- ja käitumishäirete ning tervist ohustava käitumise hindamise, ravimise ja ennetamisega
  - Viivad läbi uuringuid arengu, seisundi, häire säilimismehhanismide ning ravi efektiivsuse hindamiseks
  - Kliinilised psühholoogid kohaldavad neuropsühholoogilist ja psühhoterapeutilist ravi
-

Millistes valdkondades kliinilised psühholoogid töötavad?

- Haigekassa: tervishoiuteenused
  - Töötukassa: psühholoogiline nõustamine
  - Sotsiaalkindlustusamet:
ohvriabi, rehabilitatsiooniteenus
  - jt
-

Tõendus põhine psühhoteraapia

- Pole ühtegi psühhoteraapiameetodit, mis oleks efektiivne kõigi psüühika- ja käitumishäirete ravis
- Kõigi enamlevinud psüühika- ja käitumishäirete raviks on olemas kindlad psühhoteraapiameetodid, mille efektiivsus selle häire ravis on kontrollitud teadusuuringutega tõestatud

(Division of Clinical Psychology of the APA Task Force, Chambless jt, 1995, 1998, 2001)

Mis on tõenduspõhine praktika psühhoteraapias?

- **Tõenduspõhine praktika** (*evidenced-based practice*):
    - Teadlik, läbimõeldud ja mõistlik olemasolevate teaduslikult tõestatud efektiivsusega ravimeetodite kasutamine patsientide ravimiseks vajalike kliiniliste ostuste tegemisel (Eddy, 2002)
    - Integreerib patsiendi vajadused ja teadusliku kliinilise kogemuse (O'Donohue jt, 2006)
-

Psühhoteraapiameetodite efektiivsusuuringute kriteeriumid

- **Teaduslikult tõestatud efektiivsusega psühhoteraapiameetodid** (*Well established treatments*):
  - I. Vähemalt kaks erinevate uurimisgruppide poolt läbiviidud eksperimentaalset kliinilist uurimust demonstreerivad selle ravi efektiivsust alljärgnevalt:
    - A. ravi peab olema võrdne juba olemasoleva teaduslikult tõestatud ravimeetodiga
    - B. ravimeetod annab parema tulemuse kui medikamentoosne ravi, platseebo või mõni muu ravimeetod.

(*Division of Clinical Psychology of the APA Task Force, Chambless jt, 1995, 1998*)

Psühhoteraapiameetodite efektiivsusuuringute kriteeriumid (järg)

- II. Suur hulk üksikjuhtumite ($n > 9$) analüüse demonstreerib ravi efektiivsust. Need eksperimendid:
  - A. peavad olema läbi viidud heal eksperimentaalsel tasemel
  - B. on võrreldavad teiste sekkumistega punktis I.A

Lisakriteeriumid punktidele I ja II:

- III. Eksperimendid peavad juhinduma ravimanuaalidest
  - IV. Kliendi omadusi tuleb põhjalikult kirjeldada
  - V. Ravi efektiivsust peavad demonstreerima vähemalt kaks erinevat uurijat või uurimisgruppi
-

Psühhoteraapiameetodite efektiivsusuuringute kriteeriumid (järg)

- **Tõenäoliselt efektiivsed psühhoteraapiameetodid**
(*Probably Efficacious Treatments*):
    - I. Kaks eksperimenti näitavad, et ravimeetod on efektiivsem kui kontrollgrupi tulemus
  - VÕI**
  - II. Kaks või rohkem eksperimente vastavad teaduslikult tõestatud ravimeetodite kriteeriumitele I, III ja IV, kuid mitte V
  - VÕI**
  - III. Väike hulk üksikjuhtumite analüüse vastavad teaduslikult tõestatud ravimeetodite kriteeriumitele II, III ja IV
-

Tõenduspõhiste psühhoteraapiameetodite üldprintsüübid

- ❑ Psühhoteraapiameetodi aluseks olev psühholoogiline teooria ise on empiiriliselt tõestatud
  - ❑ Ravi planeerimise aluseks on individuaalne juhtumi kontseptualiseering
  - ❑ Sekkutakse häire säilimismehhanismi
  - ❑ Patsiendile õpetatakse teraapiatehnikaid uute oskustena
  - ❑ Patsient teeb teraapiaseansside vahepeal kokkulepitud kodutööd
  - ❑ Teraapia on lühiajaline ja ettepoole suunatud
-

Mida tõendus põhine psühhoteraapia võimaldab täna ja tulevikus?

- ❑ Planeerida riiklikult finantseeritava tasemekoolituse õppekava
  - ❑ Psühhoterapeudil on lihtsam valida ravimeetodeid
  - ❑ Võimaldab hinnata ja tagada ravi kvaliteeti
  - ❑ Tervishoiuasutus saab hinnata kliinilist riski ja kohandada meetodeid sellega toimetulemiseks
-

Mida tõendus põhine psühhoteeraapia võimaldab täna ja tulevikus? (järg)

- Ravi eest tasuja saab kujundada kulude hüvitamise põhimõtteid
  - Ravi eest tasuja saab hoida kokku ravirahasid
  - Patsient saab valida endale kohaseima ravi

  - Patsient paraneb
-

Hetkeolukord

- ❑ Kõigi enamlevinud psüühika- ja käitumishäirete raviks on olemas tõenduspõhised psühhoteraapiameetodid
  - ❑ Enim teaduslikku toetust on just erinevatel kognitiivsetel ja käitumuslikel psühhoteraapiameetoditel
  - ❑ Ravijuhised soovitavad neid kergete ja mõõdukate ärevus- ning meeleoluhäirete ravis esimese ravivalikuna
-

-
- ❑ **Psühhiaatria ja Psühhoteraapia Keskus SENSUS**
Tallinnas, Pärnus, Paides: www.sensus.ee
  - ❑ **Eesti Kognitiivse ja Käitumisteraapia**
Assotsiatsioon: www.ekka.ee
  - ❑ **Eesti Psühholoogide Liit:** www.epl.org.ee
-